

LA AVENTUROJ DE ANSELMO LANTURLUP'

DIABLA ENERGIO !

Jean-Pierre Petit

Esperantigis Francis Bosch kaj Roland Platteau

Savoir sans Frontières

Association Loi de 1901

Villa Jean-Christophe, 206 Chemin de la Montagnère, 84120 France

<http://www.savoir-sans-frontieres.com>

Président : Jean-Pierre Petit

L'asocio Scio sen Landlimoj, fondita kaj prezidata de S-ro Jean-Pierre Petit, astrofizikisto, celas disvastigi sciencan kaj teĥnikan konon en kiel eble plej da landoj kaj en kiel eble plej da lingvoj. Tiucele ĉiuj liaj popolsciencaj libroj, verkitaj en la daŭro de tridek jaroj, kaj aparte la bildstriaĵ albumoj, kiujn li desegnis, estas nun libere alireblaj. Ĉiu ajn estas nun libera kopii la ĉi-jenan dosieron, ĉu en cifereca formo ĉu kiel presaĵon, kaj disvatigi ilin al bibliotekoj, ĉu lernejoj, ĉu universitataj, ĉu asociaj, kies celoj estu samaj kiel tiuj de l'asocio, kondiĉe ke ili ne ricevu monprofiton el tio, kaj ne havu ajnan politikan sektecan aŭ religian karakteron. Tiuj pdf-formataj dosieroj povas ankaŭ esti alŝutitaj en informadikaj retoj de lernejoj kaj universitataj bibliotekoj.

Johano-Petro Petit planas krei multajn aliajn tiajn verkojn, kiujn li disponigos al pli ampleksa legantaro. Eĉ nelegpovaj homoj povos legi ilin, pro tio ke la skribitaj partoj «parolos» kiam la legantoj suklikos ilin per la komputilo. Tiamaniere estos ebla utiligi tiujn verkojn por helpi al planon de legadinstruo. Aliaj albumoj estos «dulingvaj», en tio, ke estos ebla iri de traduko al alia inter elektitaj lingvoj per komputila klicko, kio estos alia maniero disvolvi prilingvajn kapablojn.

Jean-Pierre Petit naskiĝis en 1937. Li kariiris kiel franca scienca esploristo. Li laboris kiel fizikisto pri plasmaj, estris komputadan centron, kreis programojn, publikigis centojn da artikoloj en sciencaj revuoj, pri temoj irantaj de meĥaniko de l'fluaĵoj ĝis teoria kosmologio. Li publikigis pr. tridek librojn, kiuj estis tradukitaj al multaj lingvoj.

La asocion oni povas kontakti ĉe la jena retejo

PROLOGO

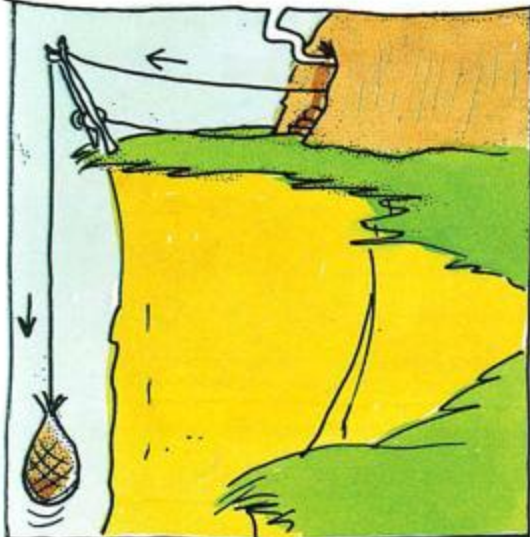

Kiam la nokto falis, ili rehejmgis en siajn kavernojn pezajn ŝtonojn varmigitaj de la suno dum la tago.

Do mi imagis sistemon por
vespere tiri kavernen tiun
platon kun varmaj ŝtonoj.

Kaj tage mi
resuprenirigos mian
ŝarĝon

Vi konservas
POTENCIALAN
ENERGION.

Helpas, sed kial
ĉiam ni devas fari la LABORON ?

Kaj nun Anselmo, kion
vi faras?

Mi plibonigas mian metodon
por KONSERVI ENERGION

Tio estas

Ĉu vi volas diri, ke
vi konservas energion
EN tiu skatolo?

La sistemo, kiun mi inventis,
reprezentas konservadon
de INTERNA ENERGIO

Mi povas TRANSPORTI
tiun energion kaj REUZI
ĝin laŭvole.

AHAAAAAAAAA!

HĚMIA ENERĜIO

Sofio, estis nur
KONSERVADO de
INTERNA ENERĜIO

Mi iom purigos la kavernon. Mi havas
salpetron, sulfuron,...

Kaj tiun lignokarbon, restaĵoj
de la arbara brulego kaŭzita
de Dio Tondro

Devas esti purege,
aŭ Sofio mortigos min!

Ankoraŭ tiu
granda ŝtono

BUM!

Sofio ! Mi trovis ion! Estas
ENERGIO en tiu NIGRA
PULVORO, kiun mi inventis.

Ni povos uzi ĝin por kuiri
nutraĵon kaj Varmigi nin.

Rigardu!

Laŭmiaopinie tio estas bona
invento, sed uzi ĝin ne estas
tre facila.

Ĉu mi devas rezigni?

Kaj kio okazas,
se oni miksas tiun
pulvoron kun sablo?

Funkcias!!! La sablo trankviligas la
miksaĵon, kaj ĝi eligas pli malrapide
sian energion !

La Varmellaso povas
esti regata.

Ni ne plu frostos dum la Vintro.

NUKLEA ENERĜIO

...skatoloj, kaj diabloj en ili?!

Laŭ iu legendo, ENERĜIO iam estis enfermata en la KERNOJ de kelkaj ATOMOJ kiel URANIO. Tiuj atomoj estis kreataj en sunoj, en iliaj inferaj varmegoj, kaj estis poste elĵetataj kaj enfermataj en la maso de la formiĝanta Tero.

Sed tiuj atomoj ne estas solidaj skatoloj, kaj de tempo al tempo iu kovrilo rompiĝas.

La legendo diras, ke, al la FINO DE LA TEMPOJ, ĉiu diablo eliros el sia skatolo, kaj la Universo ne plu havos tian specon de energio.

Kaj ĝi malŝvelos kiel porka veziko

Sed tio daŭrigos longan tempon, longegan tempon...

Ha, tamen

Kaj la Dioj estas dankendaj pro sia antaŭzorgado, ĉar ni povos longtempe uzi tiun energion.

Kaj, kiom da tempo la diabloj restas en la skatoloj? Kiom da tempo tiuj kernoj gardas la ENERĜION, kiun ili entenas?

Filo mia, tio dependas de la skatoloj, tio dependas de la Atomkernoj.

DUONVIVO DE RADIOAKTIVA ELEMENTO

Imagu aron de skatoloj enhavantaj diablojn. Post iu tempo T , nomita duoniĝa tempo aŭ duonvivo, la duono de la skatoloj liberigos sian diablon. Dum sama daŭro T , la duono de la restantaj skatoloj ankaŭ malfermiĝos, kaj tiel plu. La duonvivoj povas esti tre malsamaj: miliardoj da jaroj aŭ onoj da sekundoj.

Kaj, se ne estus ĉiuj tiuj skatoloj kun siaj diabloj, ĉiuj tiuj energiplenaj atomoj, interne de la Tero, ni vintre multe plu malvarmiĝus.

Estus bona afero, se mi povus trovi ĉiujn tiujn energiplenajn atomojn

Suficus kunigi sufiĉe da ili en botelo, kaj mi povus varmiĝi min dum la tuta vintro

Atentu, Anselmo, la risortoj de la ATOMENERGIO estas multege pli fortaj ol la de la ĤEMIA ENERGIO, centojn da mil fojoj pli fortaj.

FLOP!

KERNO

Do la diabloj elĵetataj de la radioaktivaj kernoj havas multe pli grandan fortegon.

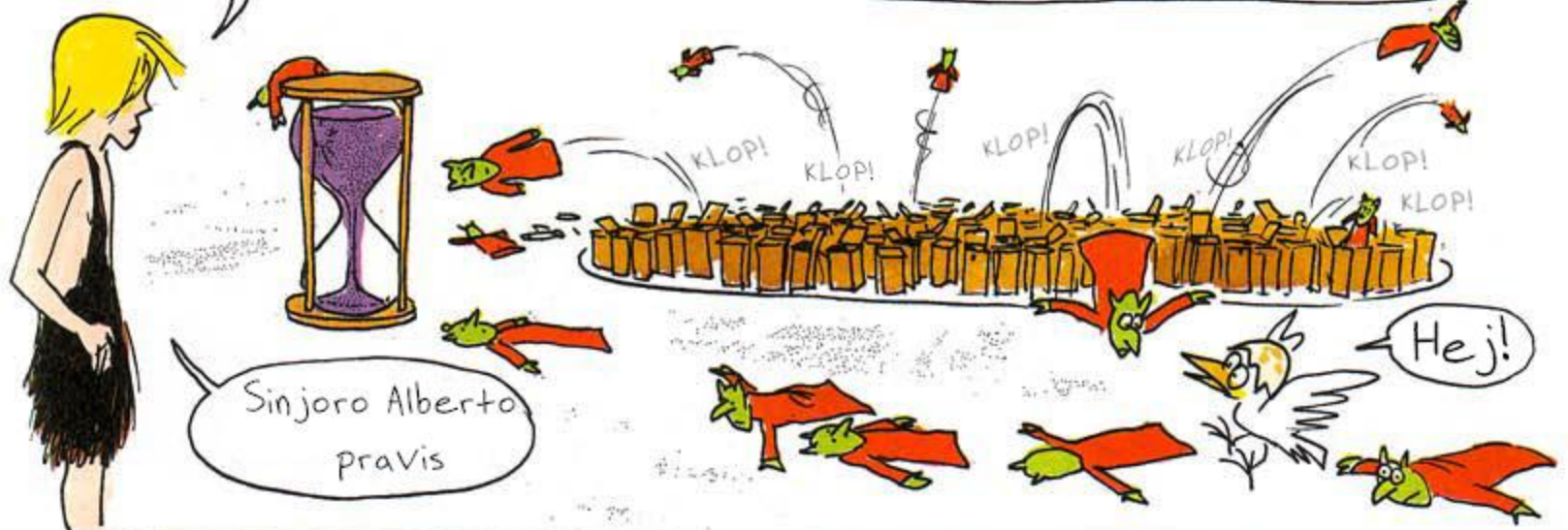

Mi vidos, ĉu tio, kion diris Sinjoro Alberto, estas ĝusta. La kovriloj de tiuj skatoloj glitas iom post iom kaj la skatoloj malfermiĝas unu post la alia.

Mi metas tiujn skatolojn unu apud la alia

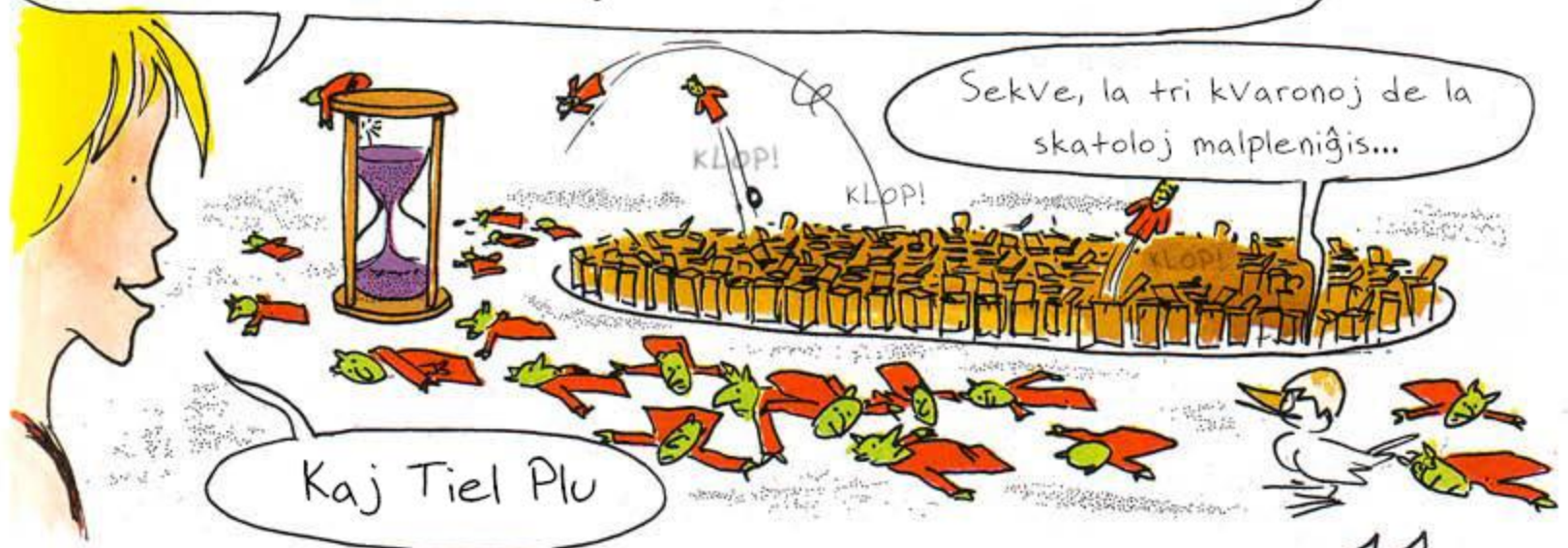
Bone! La duono de la skatoloj malpleniĝis post unu duonvivo.

Sinjoro Alberto pravis

Hej!

Post sama daŭro, la duono de la restantaj skatoloj ankaŭ eljetis sian diablon.

Kaj Tiel Plu

Sekve, la tri kvaronoj de la skatoloj malpleniĝis...

Resume, tio malrapidiĝas laŭtempe. La ritmo de la skatolmalfermo malpliĝas.

Unue la Tero devus esti multe pli radioaktiva

Poste tio trankviliĝis

ENERGIA KONVERTO

Sed, kie estas la varmo en ĉio ĉi?

Eble ni povus meti tion en kuirpoton?

Ni provu...

Funkcias! La akvo sorbas la ERNERGION elsendita de la RADIOAKTIVAJ ATOMOJ kaj la ENERGIO iĝas VARMO.

Tamen, tiu NATURA RADIOAKTIVECO ne ellasas multe da ENERGIO.

Resume, granda kvanto de radioaktiva materio necesas por varmigi sin.

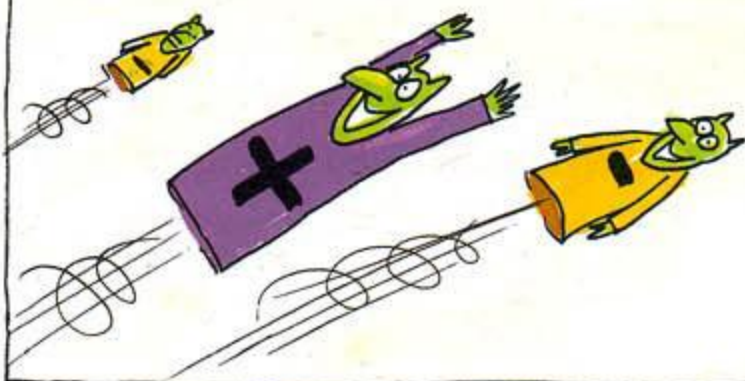
LA DIVERSAJ SPECOJ DE DIABLOJ

Reale, ne estas nur unu speco de diabloj. La unua aĵo eligita de la kernoj estas Ikso-radiado aŭ Gama-radiado, speco de nevidebla lumo

Atentu!
Ni alvenas!

Oni ekzemple povas sorbi ilin per sufiĉe dika plumba baro kaj ilia energio tiam iĝas varmo

Aliaj specoj de diabloj posedas ELEKTRAN ŜARGON

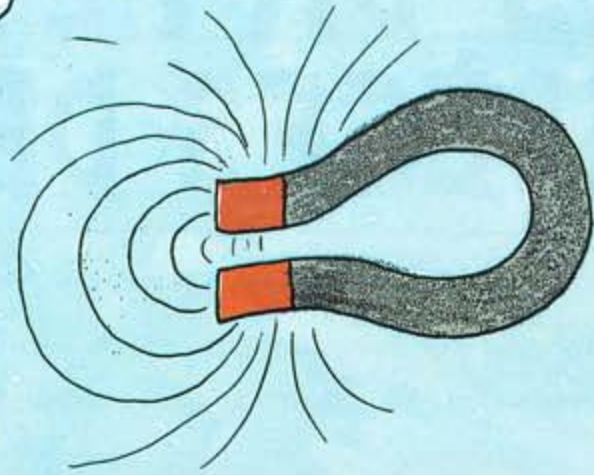

Kaj, ĉu ili iras rapide?

Tio dependas de ilia ENERĜIO. Ilia rapido povas valori plurajn dekmilojn da kilometroj en sekundo

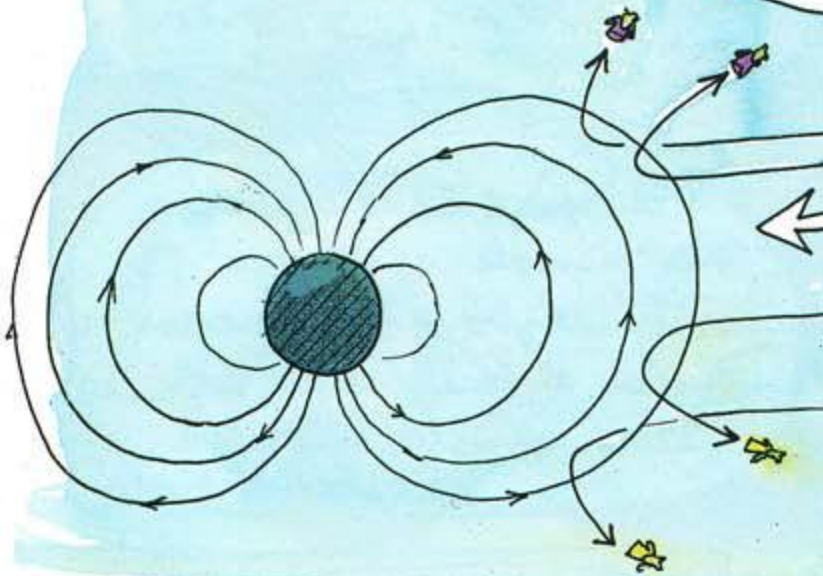
Per tiu rapido, ili devas trapasi ion ajn

Ne, ili resaltas sur MAGNETA KAMPO

Same, la ŝargitaj partikloj elĵetitaj el la Suno (suna vento) reflektiĝas sur la Tera magnetan kampo (*)

Do, la Tero estas PROTEKTATA per sia magnetan kampo

Ho jes! Se la Tero ne havus tiun naturan magnetan baron, la ŝargitaj partikloj elĵetitaj el la Suno kaŭzus gravajn damaĝojn en la vivantaj histoj

La tria speco de diabloj estas la plej malbona: NEŬTRONOJ. Ilia rapido ankaŭ povas atingi 20 000 km/s. Ĉar ili ne havas ELEKTRAN ŜARGON, magneta baro ne povas ŝtopi ilin

Ĉiuj ĉi diabloj povas kaŭzi nekuraĉeblajn damaĝojn al la vivantaj histoj. Ni devas protektiĝi kontraŭ ili!

Neŭtronoj kaj elektre ŝargitaj partikloj havas maso m . Ilia kineta energio estas $1/2mv^2$ kaj tiu kineta energio povas esti sorbita de solido, likvo aŭ gaso kaj ŝanĝita en varmon. Tamen, mi ŝatus scii iom plie pri tiuj kernoj.

STABILECO DE KERNOJ

Por krei KERNOJN, necesas NEŬTRONOJ, PROTONOJ kaj partikloj nomitaj MEZONOJ

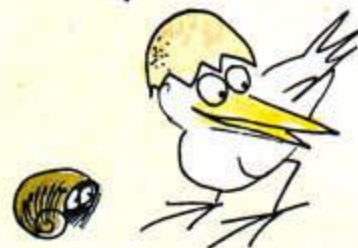

En la KERNOJ, la MEZONOJ ludas iome la saman rolon kiel la ELEKTRONOJ en la MOLEKULOJ : ili KUNTENIGAS ilin

Ĉu KERNOJ estas MOLEKULOJ?

Ne, KERNOJ estas kunmetaĵo de NUKLEONOJ. MOLEKULOJ estas kunmetaĵo de KERNOJ. Ni mem estas kunmetaĵo de MOLEKULOJ

ĤEMIO temas pri rearanĝo de MOLEKULOJ

NUKLEA FIZIKO temas pri rearanĝo de KERNOJ

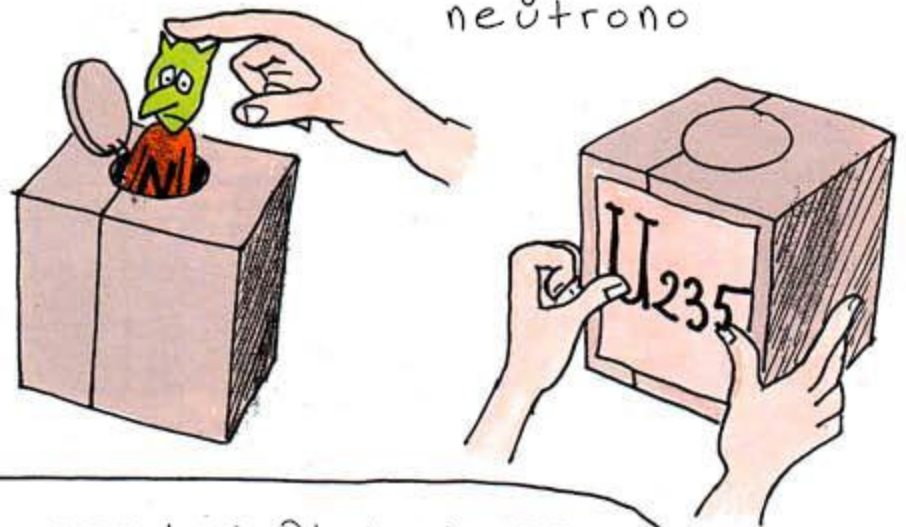
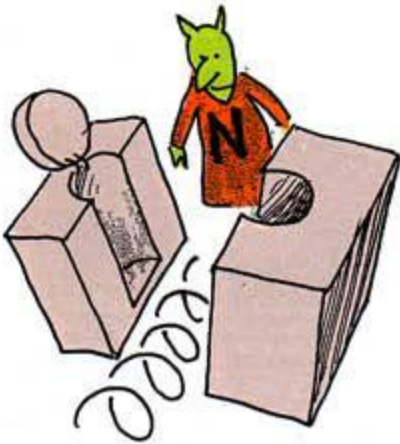
Oni konsideras,
ke nestabila kerno
estas kerno kun
mallonga vivdaŭro

Sed kiam neŭtronoj efikas sur
kelkaj kernoj (kiuj mem estas
relative stabilaj, havante longan
vivdaŭron), ili povas tute fendigi
ilin kaj kaŭzi ilian krevadon, ilian
FISION

Tio okazas je
URANIO 235 kaj
PLUTONIO 239

FISIO

Oni povas reprezenti tiujn
kernojn kiel kuniĝo de du
malsamasaj blokoj kaj unu
neŭtrono

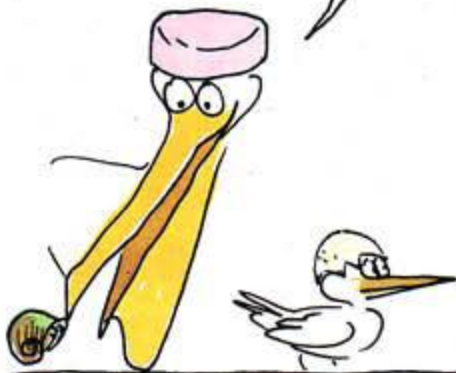

La kernoj de Uranio 235 kaj Plutonio 239
havas iun ajn specon de natura
radioaktiveco je longega duonvivo

Jen FISIA Reakcio. Ĉi tiu kerno de Plutonio renkontis neŭtronon, malstabiligis kaj fendigis. Tiu reakcio rezultas el sendaĵo de du neŭtronoj (*)

Pu239

Mi serioze esploras tion

Anselmo kolektis multajn diabloskatolojn interne de cirklo kun radiuso R

Uranio 235 aŭ Plutonio 239

Kaj nun la energidiabloj eliras el siaj skatoloj

Tie ĉi temas pri NEŬTRONOJ

Hej! Nekredeble!

Tiu ĉi diablo, kolizianta kontraŭ najbara skatolo, estigis fendigomeĥanismon kaj ĝi ellasis sian neŭtronodiablon

(*) Tiu estas nur skema bildo. Reale, la trafinta neŭtrono unue aliĝas al la fisiebla nukleo (U235 iĝas U236 kaj Pu239 iĝas Pu240). Estas tiuj novaj nukleoj, tre malstabilaj, kiuj preskaŭ tuj fendigigas

ĈENA REAKCIO

Tiuj du diabloj ankaŭ kaŭzas la malfermon de du aliaj skatoloj!

kiuj, siavice...

Sofio, ni foriru de ĉi tie...

Ej! Kia afero!

Se la skatoloj estus realaj atomoj, la tuta energio en tiu Ĉena reakcio liberigus dum ono da sekundo

SOJLAJ KONDIĈOJ

Kion fari por eviti tian katastrofon?

Facile: Ĉiu elĵetita diablo iras en iun ajn direkton kaj trairas ian distancon. Se la distribua areo de la skatoloj estas tro malgranda, tiu diablo ne malfermigis alian skatolon

Sed la skatola koncentriĝo devas esti pli alta ol ioma krita kvanto (*)

Trans ĝi, la ĈENA REAKCIO ekas

(*) Kutime nomita sojla maso aŭ krita maso aŭ kriza maso

Fakte, eblas trovi mezkvanton inter la tro malalta
elsendaĵo de la NATURA RADIOAKTIVECO kaj la ĈENA
REAKTIO. Kvankam malfacile, oni povas fiksi la nombron de
diabloj elsenditaj en sekundo, t.e. la elsenditan energifluon.
Variigante tiun KONCENTRIĜON.

NUKLEA REAKTORO

Ĉu estas rimedo por pli
bone regi tiun procezon?

Oni povus meti ion
sorbanta la diablojn,
la energion

Similas al muŝkaptilo

Mi provas

Kiam mi
malsuprenigas la
glupaperojn, mi sorbas
la diablojn kaj mi
laŭvole limigas la
aktivecon de mia
reaktoro

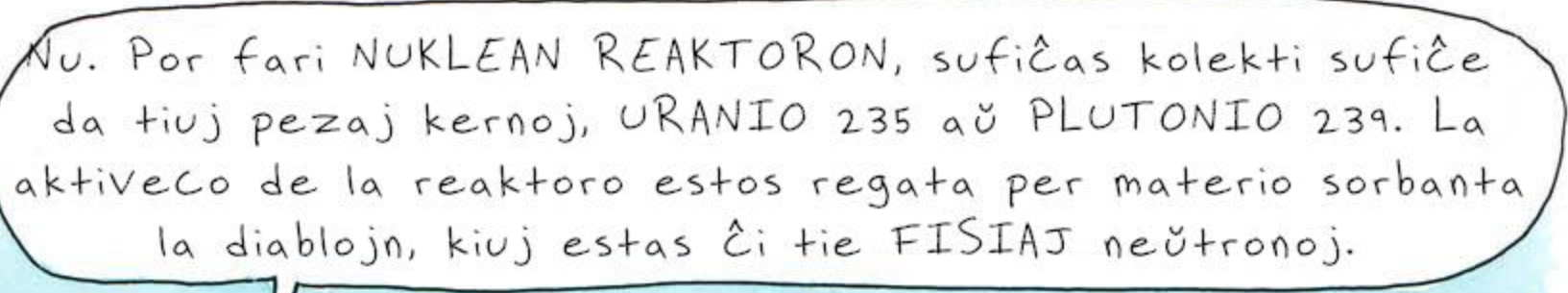
Kaj
malsuprenigante
iom pli viajn
glubendojn, vi eĉ
povas kvazaŭ
haltigi vian
reaktoron

Ĉiuj diabloj estas iom post
iom kaptitaj. Estas preskaŭ
neniuj ĉenaj reakcioj.

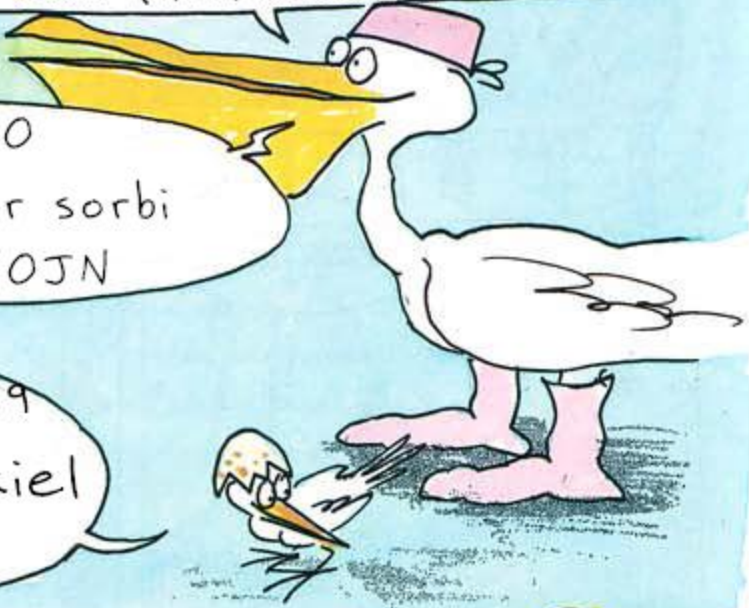
Restas la
"normala" natura
energielsendo de
tiu radioaktiva
materio, multe pli
malgranda

Nu. Por fari NUKLEAN REAKTORON, sufiĉas kolekti sufiĉe
da tiuj pezaj kernoj, URANIO 235 aŭ PLUTONIO 239. La
aktiveco de la reaktoro estos regata per materio sorbanta
la diablojn, kiuj estas ĉi tie FISIAJ neŭtronoj.

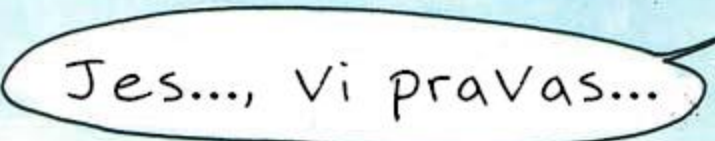
Reale, uraniaj ercoj entenas 0,7% da
Uranio 235 (fisiebla). La cetero estas
Uranio 238 (nefisiebla)

Kaj KADMIO
estos uzata por sorbi
la NEŬTRONOJN

Oni diras, ke Plutonio 239
nature ne ekzistas. Do, kiel
uzi ĝin en reaktoro?

Jes..., vi pravas...

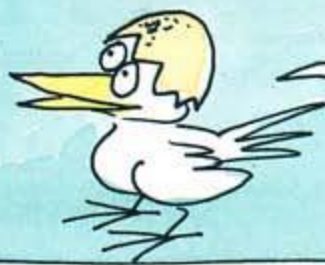

FEKUNDA MATERIALO

Ankaŭ Uranio 238 povas esti rigardata kiel kunigo de du elementoj. Restas loko por unu neŭtrono

Alivorte, kiam urania reaktoro funkcias, ĝi enhavas miksaĵon de FISIEBLA materialo kaj FEKUNDA materialo. Do, ioma FISIEBLA materio estas produktata el la FEKUNDA materialo

Ioma materio...Kion tio volas diri?

Tio tute dependas de kiel oni funkciigas la reaktoron. Unue la FISIAJ NEŬTRONOJ estas elsenditaj al ĉiuj direktoj je 20 000 kilometroj en sekundo

REAKTOROJ KUN RAPIDAJ NEŬTRONOJ

Tiuj RAPIDAJ NEŬTRONOJ bone interagas kun fekunda U_{238} , keante fisieblan Pu_{239} , je bona ritmo

Kion vi faras?

Poste, mi metas fekundan kovrilon el U_{238}

La RAPIDAJ NEŬTRONOJ kuras je 20 000 km/s en la REAKTORA KORO. Se ili estus similataj kun gasmolekuloj, la temperaturo de la gaso estus 16 miliardoj da gradoj.

POST TRI JAROJ

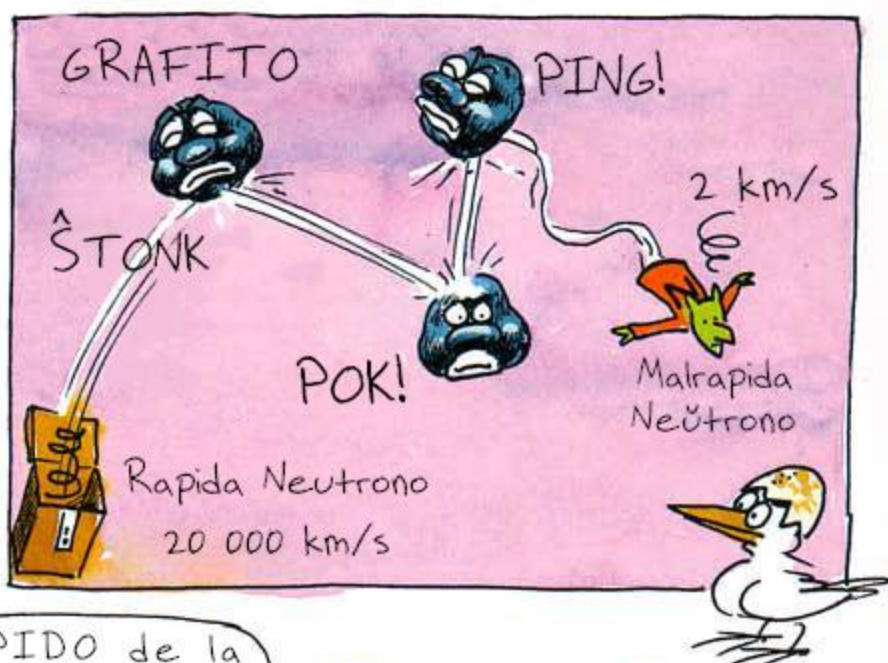
Ho! Anselmo produktis pli da fisiebla Pu_{239} ol li forkonsumis U_{235} . Tio estas SUPERGENERA REAKTORO (aŭ REGENERA REAKTORO)

Tio estas normala, ĉar ĉiu fisio produktas DU rapidajn neŭtronojn, kiuj ebligas 2 U_{238} iĝi Pu_{239}

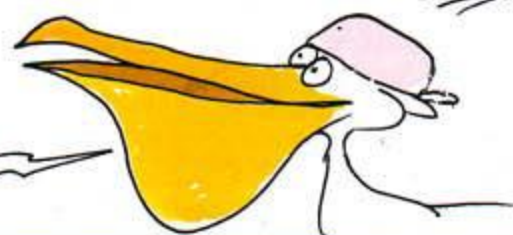

REAKTORO KUN MALRAPIDAJ NEŬTRONOJ

Per KADMIO, mi povas sorbi la neŭtronojn kaj tiel regi la aktivecon de la reaktoro, kaj eĉ haltigi ĝin. Sed per GRAFITO aŭ PEZA AKVO, mi povas malrapidigi la neŭtronojn sen sorbi ilin. Ili estas MODERIGILOJ.

Tiel, la KINETA AGITADO-RAPIDO de la neŭtronoj povas esti malaltigita je 2 km/s. Tiu neŭtrona gaso, malvarma, estas je la ĝenerala temperaturo de la reaktoro

Iom da Pu239 estas ĉiam produktata, sed multe malpli ol en reaktoro kun rapidaj neŭtronoj

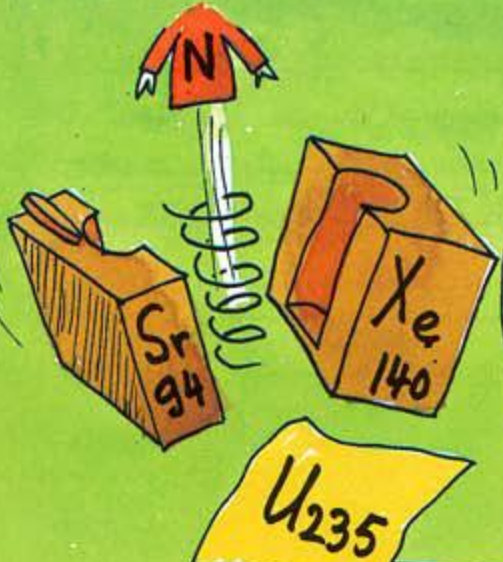
Ne estas preciza limo inter tiuj du specoj de reaktoroj. Ankaŭ estas reaktoroj kun "varmetaj" neŭtronoj, duonvoje inter la unu kaj la alia

RADIOAKTIVA RUBO

INDUKTITA RADIOAKTIVECO

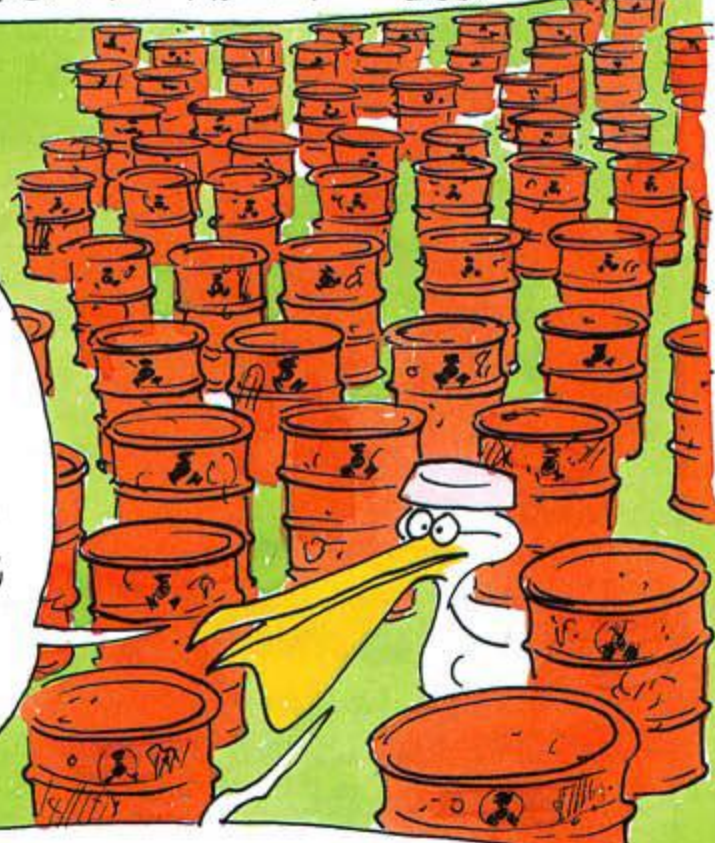

Povas okazi fendiĝo de U_{235} kaj Pu_{239} en du pecojn laŭ multaj diversaj manieroj. En ĉi tiu ekzemplo, U_{235} fendiĝas en Stroncion 94 kaj Ksenonon 140, radioaktivaj.

Notu, ke $94 + 140 + 1 = 235$.

Ĉio ĉi vere ĝenas.

Multaj FISIAJ PRODUKTOJ estas persistemaj kaj restas radioaktivaj dum longa tempo. STRONCIO fiksiĝas en ostojn kaj JODO en la tiroidon. Plutonio ankaŭ danĝeregas. Ĉio ĉi kaŭzas KANCEROJN kaj LEŬKEMIOJN.

Fisiaj neŭtronoj ankaŭ povas esti sorbitaj de kvietaj atomoj el la reaktora konstruaĵo, kiuj iĝas danĝeraj, nestabilaj kaj radioaktivaj atomoj, pliiĝante la ruban mason.

LAŬPLAĈAJ RADIOELEMENTOJ

(*) Radioaktiveco "alfa" (He-Kernoj) aŭ "beta" (elektronoj aŭ antielektronoj)

Frédéric kaj Irène JOLIOT-CURIE malkovris la ARTEFARITAJN RADIOELEMENTOJN en la 1930-aj jaroj. Tio ebligis la malkovron de la FISIO, post kelkaj jaroj.

Ho, rigardu! Anselmo malaperis, sed oni povas scii, KIE li ESTAS pro la diabloj eligitaj el sia ŝarĝo.

Irido 113 duonvivo 4 tagoj

Mi havas ideon. Se oni uzas tiun ARTEFARITAN RADIOAKTIVECON detektante tiun partiklan elsendon, oni povos SPURI kernojn

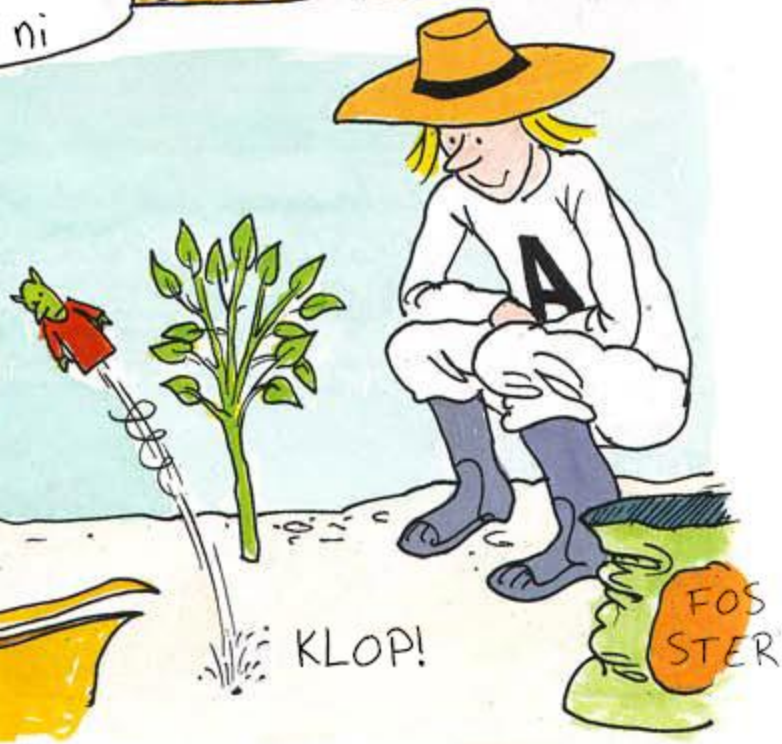
Oni povas eĉ fiksi kernojn, radioaktivajn izotopojn, sur biologiajn molekulojn (MARKADO). Tial, oni povas sekvi iliajn vojojn en la historioj.

Hej! Estas danĝera nestabilulo inter ni

Eblaj pacaj uzoj de la artefarita radioaktiveco estas multaj. Ekzemple, la migrado de sterkaĵo en la grundo povas esti esplorota, metante radioaktivan fosforan izotopon en fosfaton

A-BOMBOJ

Dank'al NUKLEA FIZIKO, multe progresis la Scienco pri Arta Fajraĵo. Abrupte kunigante du masojn de fisiebla materialo (U_{235} aŭ Pu_{239}) uzante eksplodaĵon, kritaj kondiĉoj naskiĝas kaj okazas intensa ĉena reakcio kun nekontesteblaj estetikaj efektoj

Kunigante ĉi tiuj du masoj, mi havas KRITAN MASON

Multegaj diabloj el ĉiuj specoj eliras kaj radioaktiva rubo atingas la altan atmosferon pro la supreniranta varmego. Dank'al tio, ankaŭ la najbaroj povas profiti de la radioaktiveco

Se vi volas aliĝi al la klubo de la GAJAJ PIROTEKNIKISTOJ, necesas havi puran fisieblan materialon (100% U_{235} aŭ 100% Pu_{239}). Vi povas: aŭ purigi naturan Uranion, aŭ iri al la plej proksima reaktoro, kaj kolekti produktitan Pu_{239} , post ĉiu funkciadociklo.

Ĝi venas, ĝi venas!...

FUZIO

Diru al mi, ĉu la suno estas planedo kun multe da Uranio, kaj ĉu ĝi estas varmega pro tio?

Ne Anselmo, tio ne estas ĝusta. En ĥemiaj reakcioj, unue estas miksaĵo de substancoj, ekzemple HIDROGENO kaj OKSIGENO

Tamen... Nenio okazas!?

Ĉar la temperaturo ne estas sufiĉe alta

Ni varmigu la miksaĵon

PAF!

Kio rezultas?

AKVO, H₂O

Do estas reakcioj produktantaj multe da energio sen produkti danĝerajn substancojn

Ĉu oni iam uzos aviadilojn movigitaj per miksaĵo de Hidrogeno kaj Oksigeno (stokitaj en likva stato), ili lasis nur ... nubojn post si!

Ĝble ankaŭ eblas "bruligi"
miksaĵon de kernoj

Se oni varmigas ilin
je altega temperaturo

DEŬTERIO

TRICIO

HELIUMO

Oni povas reakciigi
DEŬTERION kaj
TRICION, kiuj estas
du specoj de PEZA
HIDROGENO (la kerno
de malpeza hidrogeno
enhavas nur unu
protonon P). La kernoj
de tiuj izotopoj nur
malsamas pro la nombro
de neŭtronoj. La miksaĵo
Deŭterio-Tricio emas
produkti Heliumon.

GRANDA DIABLA
BALO

Tio estas peco de
PEZA HIDROGENO, 50% da
DEŬTERIO, 50% da TRICIO.
Ĉe normala temperaturo, la
ELEKTRONOJ rondiras ĉirkaŭ
la kernoj kaj kunigas la
molekulojn (ligante duope
la kernojn)

Deŭteria molekulo

Tricia molekulo 31

Poste, la bala ritmo vere iĝas diablege. Molekuloj rompiĝas (disiĝo) kaj la elektronoj-abeloj rondiras nur ĉirkaŭ unu sola kerno

JE ĈIRKAŬ TRI MIL GRADOJ:

Ne eblas orbiti ĉirkaŭ tiuj kernoj, ili ade moviĝas

Pffff...

Jes, tio estas infero. Mi rezignas...

La varma gaso tiam iĝas supon el kernoj kaj liberaj elektronoj, VARMA PLASMO

Varmigu, Amiko, Varmigu!

Ekde 150 MILIONONOJ da GRADOJ (EKBRULIGA TEMPERATURO), io okazas

Ĉu vi scias ion? Se ni estus kvar, estus pli bone

Ili estas ekscititaj

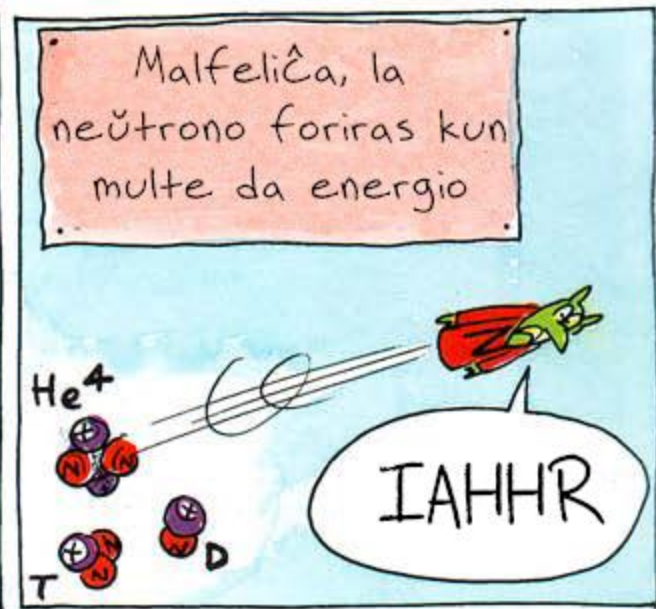
Ĉu vi kredas?

Mi sentas ruzaĵon en tio

Jes, je tiu temperaturo, estus pli STABILE

Hej, atendu! $3 + 2 = 5$, kaj Heliumo havas 4 nukleonojn, ĉu ne?

Nu, FUZIO estas tiel polua kiel FISIO, ĉar la fuziaj neŭtronoj ŝanĝos la najbarajn atomojn en radioaktivajn atomojn

Tamen, oni provas sorbi tiujn neŭtronojn per Litio 6, produktante Heliumon 4 kaj Tricion 3.

Alidirite, la litia 6 envovaĵo agas kiel "fekunda" materialo. Laŭsupoze, ĉi tiu reakcio produktas "fisian brulaĵon", Tricio 3

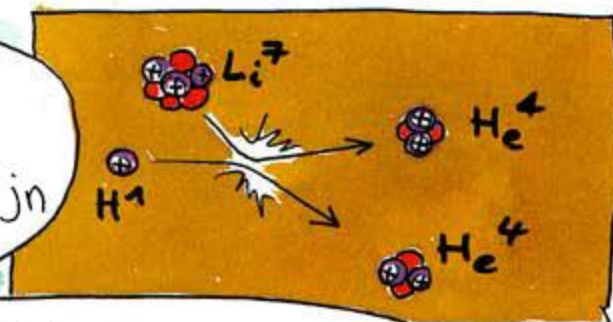
Jes, fusia reaktoro similas al regenera reaktoro. Kaj estas bone, ĉar Tricio ne estas stabila (*), ĝi ne eksistas nature.

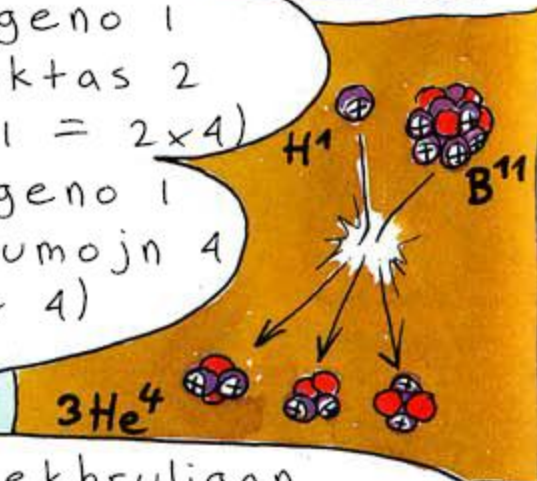
(*) La duonvivo de Tricio valoras nur 12 jarojn

Sed, mi legas, ke estas multaj fuziaj reakcioj, multaj kernaj rearanĝoj, kiuj ne produktas liberajn neŭtronojn

Litio 7 + Hidrogeno 1 (malpeza) produktas 2 Heliumojn 4 ($7 + 1 = 2 \times 4$)
Boro 11 + Hidrogeno 1 produktas 3 Heliumojn 4 ($11 + 1 = 3 \times 4$)

La unua havas ekbruligan temperaturon de 500 Milionoj da gradoj. Kaj la dua, preskaŭ 1 miliardo da gradoj

Hmmm...Kompreneble...
Praktike, kiel oni kunigas kernojn?

En la suna koro, tio okazas malrapide, je temperaturo de nur 15 milionoj da gradoj

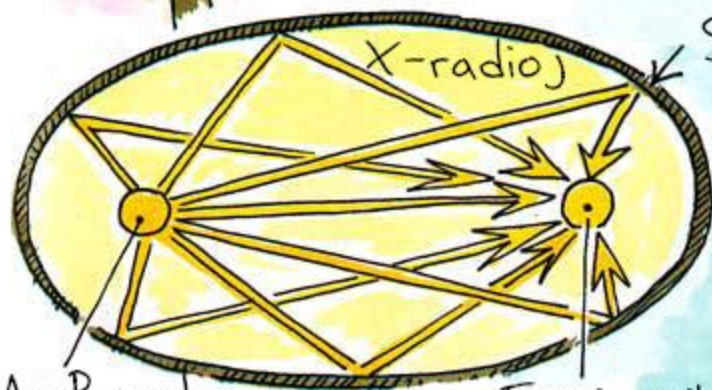
Do, la Suno estas nur ardaĵo...

Jes. Por krei nuklean "fajron", necesas 150 milionoj da gradoj, por ke la reakcioj okazu, ni diros, dum tempo de proksimume unu sekundo

Hm, Edward Teller produktis fuzion kreante novan Bombon. Ni ne volis fari tion. Tamen ni faris tion. Teller havis ideon (*). Li havis ĉiam bonegajn ideojn. Kiam A-Bombo eksplodas, ĝi eksendas multegajn Ikso-Radiojn dum la unuaj miliononoj da sekundo. Teller proponis reflekti tiujn radiojn per speco de spegulo, kaj konverĝigi ilin al celo el miksaĵo de Deŭterio-Tricio

Fuzia miksaĵo je likva stato

Kaj, ĉu funkcias?

Bedaŭrinde jes, tre bone

(*) Edward Teller, esploristo ĉe LOS ALAMOS dum la milito, servis kiel modelo por la filmo "DOKTORO FOLAMOUR", 35

Teller eĉ konstruis
la spegulon uzante
Uranion 238

Kial uzi
Uranion 238?

Pripensu... La H-Bombo eksplodas.
La fisiaj neŭtronoj atakas la
FEKUNDAN materialon U 238 kaj
ŝanĝas ĝin en tuj fendigantan
Pu 239

Tio estas la terura Bombo
FISIO-FUZIO-FISIO

FUZIO PER DIREKTITA ENERGIO

Oni provas produkti FUZION
enfokusigante sur miksaĵon DEŬTERIO-
TRICIO (en likva stato) ĉiujn ajn
ENERGISPECOJN: Radiadoj eligante de
potencegaj laseroj, diversaj partikloj:
elektronoj, kernoj eligitaj de akceliloj.
La necesa povumo estas nekredebla.
Por startigi tiun TERMONUKLEAN fajron,
necesas koncentri (dum kelkaj miliardonoj
da sekundo) povumon saman kiel suna
spegulo kun areo granda kiel Francujo
sur sferon kun diametro
malpli granda ol 1 mm!

La MOMENTA POVUMO estas grandega.
Tamen la tuta ENERGIO estas malgranda:
Tiu nuklea "alumeto" egalas ducent
gramojn da pulvo

EPILOGO

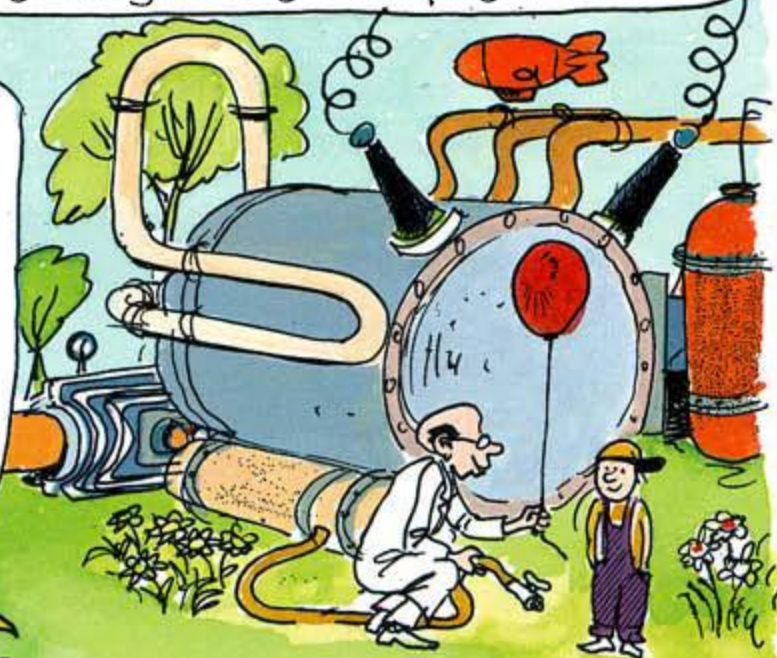

(*) Bildo de atomistoj: la reaktoro, transirante la Teron, aperus ... en Ĉinujo!...

En fuziaj reakcioj, ne estas liberaj neŭtronoj, kaj teorie eblas ENSLOSI tiujn FUZIAJN PLASMOJN per potencaj magnetaj aparatoj (ŝargitaj partikloj "foriras" de lokoj kun intensaj magnetaj kampoj)

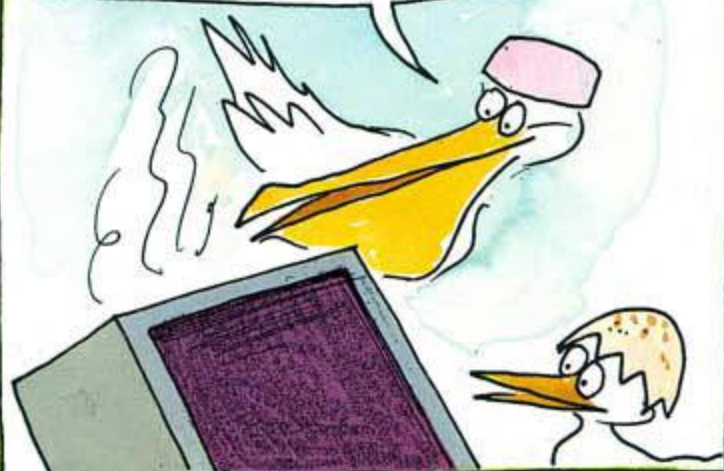
KIA ORA EPOKO!
Senruba fuzia centralo
(Litio-Hidrogeno aŭ Boro-Hidrogeno). Nur unu reakcia produkto: Heliumo, kiun oni povus uzi por ŝveligi balonojn por la infanoj!...

Lasu min ridi, tio ĉi estas nur revo!

Tamen, estas KATALIZAJ FORNOJ, kiuj povas hejti la domon sen uzo de kamentoj, kun fermitaj fenestroj

Tio estas vera. Ili produktas akvovaporon kaj karbonan dioksidon, kiujn oni povas spiri en malgranda kvanto

Ĉu ekzistus FUZIAJ KATALIZILOJ, kiuj permesus agi je sufiĉe malalta temperaturo?

Oni jam konas unu: Karbono

Nu, kiel la Suno elturniĝas por funkcii per fuzio, kvankam la temperaturo de ĝia centro estas nur 15 MILIONOJN da gradoj, t.e. DEK FOJOJN MALPLI ol la EKBRULIGA TEMPERATURO, kiu valoras 150 MILIONOJN da GRADOJ?

Karbono estas uzata kiel katalizanto. Ĝi partoprenas en sufiĉe kompleksaj reakcioj kaj poste estas reproduktota.

Tio komenciĝas kun Karbono 12 + Hidrogeno 1 produktante Nitrogenon 13. Poste la Nitrogeno 13 iĝas Nitrogenon 15. Kaj fine: Nitrogeno 15 + Hidrogeno 1 iĝas Karbono 12 + Heliumo 4 (Ciklo de Bethe)

Tamen, tiu reakcio estas multe tro MALRAPIDA, krom por la Suno (kiu havas sian tutan tempon).

LA MUONOJ

Kompleksaj ĥemiaj reakcioj povas aperi en malvarma gasa miksaĵo, bombardante la molekulojn per elektronoj el banala elektra malsarĝo

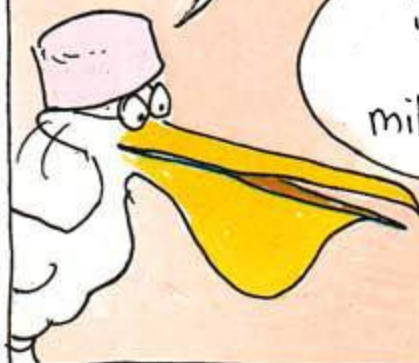

Ekzemple:
 2CH_4 (metano)
+ $\frac{1}{2} \text{O}_2$ produktas
 C_2H_2 (etino) + 3H_2

En molekulo, eblas anstataŭigi elektronojn per MUONOJ, t.e. partikloj kiuj similas al grandaj elektronoj kaj proksimigas la kernojn unu al la aliaj

Do, kial ne bombardi "varmetan" fuzian miksaĵon per muonoj?

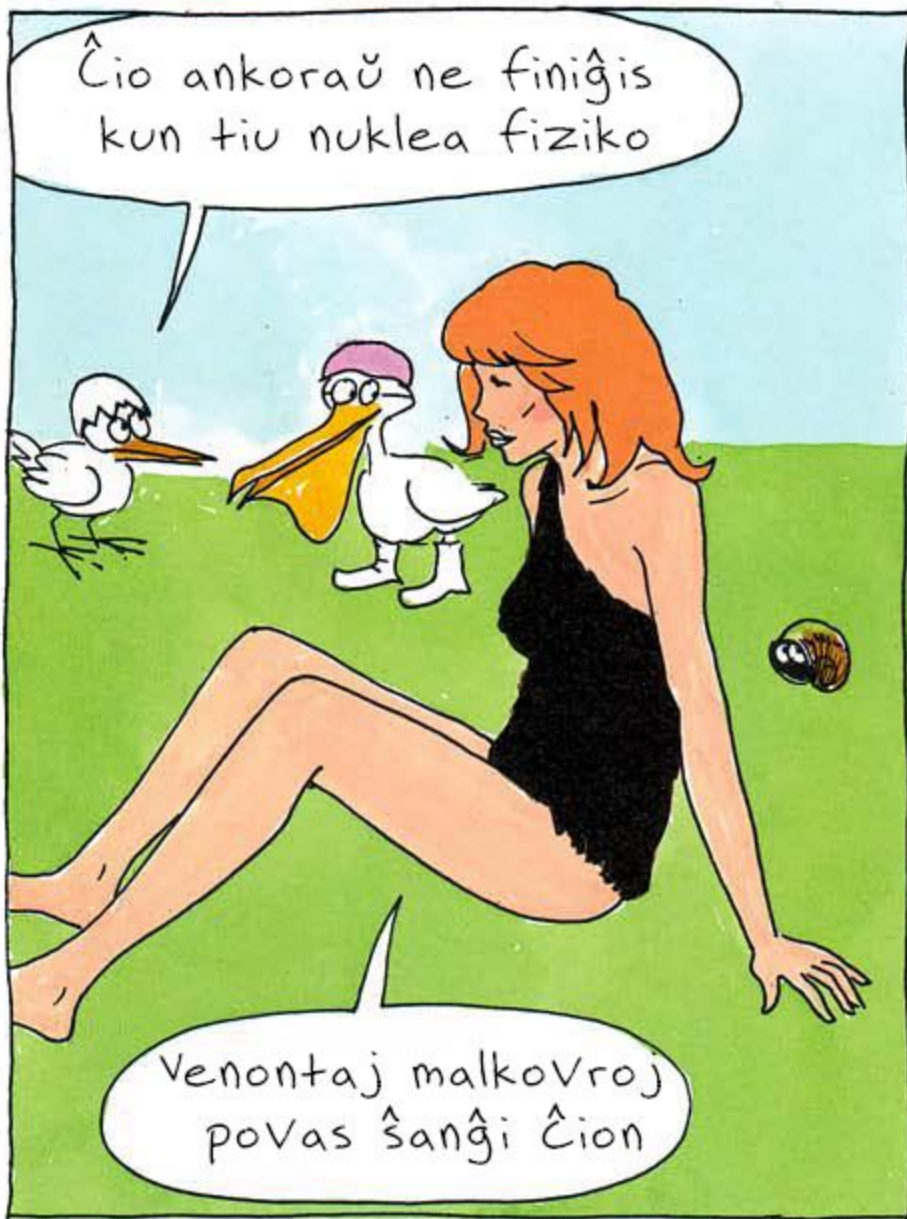
Ĉu tio funkcias?

NENIU PROBLEMO, SINJORO. Oni povas krei Muonojn en akceliloj. Kiam ili frapas deŭteriajn kaj tricijajn kernojn, heliomo estas produktata. Do estas fuzio. Tamen, funkciebla industria fuzio ne estas la sama afero kiel tiu mikrofizika eksperimento, temante pri kelkaj partikloj

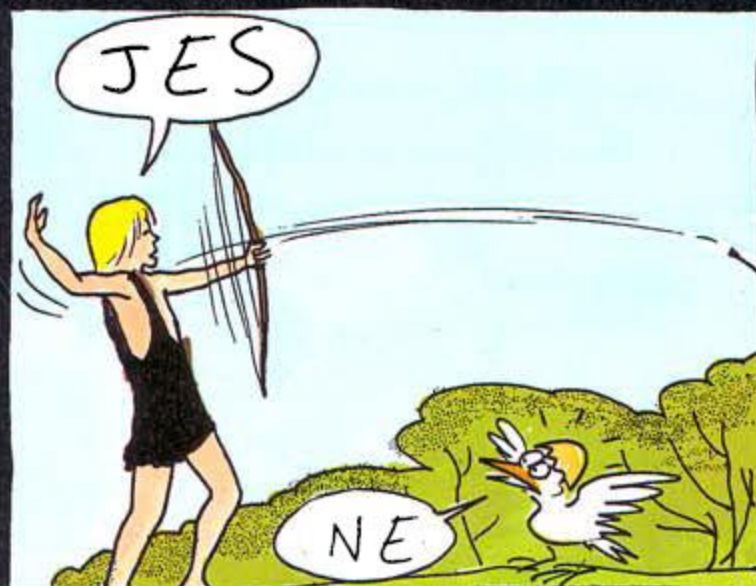
Oni ankaŭ povas efiki sur la SPINOJ de la kernoj, kiuj dancos valson anstataŭ tangon. Tiel, kolizioj estos pli efikaj

Mi jam diris,
ke inventi la FAJRON
estis grava eraro

scienco, Pfff

Feliĉa?

tiel bela
planedo